

Zondag 24 april 2016

Regenboogkerk, Hilversum

Thema: Met hart en ziel

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

‘Hoor Israël, de Here is onze God; de Here is één!’ (Deuteronomium 6,4 Vertaling NBG 1951) Dit is het hart van de geloofsbelijdenis van Israël. In God geloven met hart en ziel betekent de eenheid van zijn schepping belijden, met woord en daad. In God is geen geweld. Dit is ook voor de eenheid van de kerk een sleuteltekst. Oecumene is geen ideaal om na te streven, maar een gegeven uitgangspunt om de verdeeldheid van de mensen te behartigen.

Thema: Met hart en ziel

Schriftlezing Oude Testament: Deuteronomium 6, 1-9 (NBG 1951)

Schriftlezing Evangelie: Johannes 13, 31-35

Prediking

Gemeente van Christus,

de woorden van Jezus die wij hebben gehoord zijn door de evangelist Johannes opgetekend, direct na het vertrek van Judas, vlak voor het lijden. De vierde evangelist wil heel duidelijk aangeven dat niet de mensen, maar God zelf hier de handelende persoon is. In het lijden van Jezus Christus toont God, dwars door alles heen, zijn liefde voor mensen. De kruisiging wordt in het Johannesevangelie gezien als een troonsbestijging. Dat is buitengewoon paradoxaal. De evangelist is zich van zijn gewaagde interpretatie terdege bewust. De diepste vernedering door de mensen wordt in het licht van God, de hoogste verhoging, de heerlijkste verheerlijking.

Dit raadselachtige gebeuren gaat in tegen alles wat wij zien, ruiken, horen, voelen en proeven. Misschien staan wij wel zover af van het geloof van de vierde evangelist dat wij deze beleving vandaag compleet verwerpen. Misschien hebben wij dergelijke woorden te vaak gehoord, zodat wij het ongerijmde niet eens meer opmerken. Toch wil ik er juist nu de aandacht voor vragen, omdat het gaat om de liefde. Dat is geen affectie, geen verliefdheid, geen aantrekkingskracht tussen mensen die louter is gebouwd op schoonheid, sympathie of succes. Het is al helemaal geen slimme strategie of propaganda voor de kerk. De liefde waarvan Christus spreekt is een diep van binnen ervaren goddelijke kracht die mensen aan elkaar verbindt, in voor- en tegenspoed.

Er is veel nagedacht over de vraag wat nu het *nieuwe* is, wanneer Jezus spreekt van het nieuwe gebod dat hij zijn leerlingen geeft.¹ Sommigen hebben daarin een tegenstelling, een contrast met het Oude Testament beleefd. Zij zetten dan de wijze waarop Jezus de liefde ziet, als een zich onvoorwaardelijk geven voor de ander, af tegen het liefdegebod gericht tot Israël, zoals wij dat vinden in Leviticus: ‘Heb je naast lief als jezelf.’² Het nieuwe zou dan zijn dat Jezus iedere gedachte aan wederzijds voordeel achter zich laat en onvoorwaardelijk liefheeft.

Ik denk dat het waar is dat de gevende en zich opofferende liefde van Christus juist daarom tot de zichtbaarheid leidt van God, omdat iedere gedachte aan eigen voordeel hier is

---

¹ Cf. bijv. Brown, R., *The Gospel According to John, XIII-XXI*, New York/London 1970, 612-614 en Marsh, J., *The Gospel of Saint John*, Harmondsworth 1988 (=1968), 496.

² Leviticus 19,18.

overstegen. Maar ik denk niet dat het nieuwe ten diepste gelegen is in een contrast met het hart van het Oude Testament. Ook al is het Joodse godsbeeld vaak verwoord in knoestige, bonkerige taal en heeft het zich ontwikkeld in een gewelddadige omgeving en in ruwe tijden, op tal van plaatsen wordt de gevende liefde van God verwoord als pure goedheid voor mensen.

Gods geboden functioneren niet ten koste van mensen. God laadt met zijn Geest zijn woorden tot hun welzijn. Hij overvraagt zijn mensen niet. Gods Woord is een bron die met mensen meegaat, om uit te putten en elkaar liefde te bewijzen. In een beeld, gaat het om een overstromend vat.³ Zo gedacht wordt liefde een Godsgeschenk, een uitgangspunt voor mensenlevens. Vaak is er de tegenwerping gemaakt: 'Hoe kan de liefde een gebod zijn?' Van de zorg voor de naaste kun je verwachten dat het een gebod is. Van de aandacht voor Gods Woord, kun je verwachten dat aan Israël wordt opgedragen te luisteren. Van de regels omtrent voedsel en sabbat, kun je je voorstellen dat mensen moesten, en in het orthodoxe jodendom nog wel, moeten gehoorzamen. Al die voorschriften staan vandaag natuurlijk onder kritiek, ook onder de Joden, zeker bij de jonge generatie. Ook daar wordt, in een gesecculariseerde wereld de vraag naar het nut, indringend gesteld. Maar niet alleen voor Joden en christenen, voor alle mensen is het raadselachtig, hoe de liefde een gebod kan zijn.

Immers, zo zijn wij geneigd te denken, je houdt van iemand of niet. Je kunt niet gedwongen worden om iemand lief te hebben. Wonderlijk genoeg zit in dit bezwaar precies het antwoord op deze moeilijke vraag. Jezus bedoelt ook geen dwang wanneer hij het woord gebod gebruikt. Hij nodigt je uit. Hij vraagt je hem te volgen. Hij hoopt op jou. Zijn verheerlijking van Godswege is de opmaat naar de vorming van de gemeente als het levende lichaam van Christus in de wereld.⁴ Dat is concreet. Het gaat om jou en om je naaste. Onze participatie, onze liefde ten opzichte van elkaar, ons omzien naar elkaar is het antwoord op zijn vraag om navolging. Zo vervullen wij het gebod van de liefde, een nieuw geluid bij een oude melodie. Daarbij is het niet zo dat het eerste in plaats komt van het eerste. Het is een actuele vertolking daarvan. Dat is de gestalte van een Godsvolk in beweging, altijd onderweg.

Aan Israël wordt het gebod voorgehouden God lief te hebben, met hart en ziel en met inzet van alle krachten. Opnieuw beluister ik in dit gebod niet zozeer dwang, maar vooral verlangen. Ik wil het niet mooier maken dan het is. Ik weet dat het gebeurd is en nog altijd gebeurt, dat mensen in naam van God zijn gedwongen en hun vrijheid hebben verloren. Ik ken veel verhalen waarin geweld een grote rol speelt. Niet overal waar de naam van God werd genoemd is zijn koninkrijk van vrede en recht gebouwd. Mensen zijn geforceerd geweest in naam van de religie. Maar Jezus is werkelijk een messiaanse plaatsbekleder geweest doordat hij de diepe betekenis van het liefdegebod ten volle heeft beseft.

Gods gebod is gefundeerd in de heelheid van de schepping. Zijn liefde is een ontlading van zijn scheppingskracht. 'Hoor Israël, de Here is onze God; de Here is één!' (Deuteronomium 6,4 Vertaling NBG 1951) Dit is het hart van de geloofsbelijdenis van Israël. In God geloven met hart en ziel betekent de principiële eenheid van zijn schepping belijden, met woord en daad. In God is geen geweld. Dit is ook voor de eenheid van de kerk een sleuteltekst. Oecumene, dat wil zeggen de fundamentele eenheid van de mensen, dat is geen ideaal om na te streven, maar een gegeven uitgangspunt om de bestaande verdeeldheid van de mensen te

---

³ Cf. de beroemde studie van Nygren, A., *Eros und Agape. Gestaltwandlungen der christlichen Liebe*, 2 dln., Gütersloh 1930 en 1937.

⁴ Het liefdegebod wordt uitgebreid uitgewerkt in de eerste Johannesbrief en op de gemeente van Christus betrokken.

behartigen. Laten wij aan deze God de eer geven en aan de mensen de ruimte, met hart en ziel.
Amen.

Uitzending en zegen

Als u van hier gaat, weet het gezegende mensen te zijn. Uw God is als een bron die meegaat, hij is niet aan plaats of tijd gebonden, ook niet aan onze kerk, Gods onmetelijke goedheid zal ons niet verlaten, wat er ook gebeurt.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met jullie allemaal.